

ÅRSMELDING

Den norske UNESCO-kommisjonen

FNs organisasjon for
utdanning,
vitenskap,
kultur og
kommunikasjon

2007

© Stein Erik Dahl / Samfoto

2007 - et år i mangfoldets tegn

Året 2007 sto i mangfoldets tegn for Den norske UNESCO-kommisjonen. I mars trådte UNESCOs konvensjon av 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk i kraft, og kommisjonen arbeidet gjennom hele året med dette temaet. Satsingen manifesterte seg i frokostmøter, i den store Vårkonferansen og i en egen analyse av 2005-konvensjonen.

2007 var også året da UNESCOs konvensjon fra 1970 om ulovlig eksport og import av kulturgjenstander ble gjort gjeldende i Norge. For å bidra til den allmenne opplysning i en befolkning som reiser stadig mer og lengre, gikk UNESCO-kommisjonen sammen med ABM-utvikling og Tollvesenet om en informasjonskampanje kalt «Hva har du i kofferten?»

Høydepunktet i 2007 var utvilsomt

den store Vårkonferansen på Aker Brygge 9. mai. Konferansen fikk tittelen «Modeller for mangfold». Vi inviterte den dyktige, danske skuespilleren Janus Bakrawi som hovedinnleder, og Bakrawi fenget alle i salen med sin sterke, personlige historie. Flere sa uoppfordret etterpå at Vårkonferansen var den beste konferansen de hadde vært på.

2007 var også året da UNESCO-kommisjonen ble godt synlig i media. Da den nåværende kommisjonen ble oppnevnt i 2004, ble synlighet i den norske offentligheten satt som et hovedmål. I 2007 nådde vi dette målet. Både i forbindelse med «Hva har du i kofferten»-kampanjen, som resulterte i et eget innslag på Dagsrevyen, med Vårkonferansen, som ga oppslag i dagspressen og med Geirangerfjord-saken sommeren 2007, fikk UNESCO-kom-

misjonen virkelig vist seg frem.

Høsten 2008 vil en ny norsk UNESCO-kommisjon bli oppnevnt. Noen av den nåværende kommisjonens medlemmer vil forhåpentligvis følge med inn i nye fire års arbeid, og noen nye representanter vil begynne sitt kommisjonsarbeid. Jeg håper at UNESCO-kommisjonen i enda større grad enn tidligere vil bli en nyttig, tydelig og pågående rådgiver for norske myndigheter. Jeg håper også at kommende kommisjoner vil videreføre kontakten denne kommisjonen har hatt med sivil sektor i Norge. Den sivile sektor bidrar nemlig nettopp med selve kjernen i UNESCOs fredsarbeid – mangfoldet.

Astrid Nøklebye Heiberg
Leder for Den norske UNESCO-kommisjonen

UNESCO er FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon

Organisasjonens mandat er å bidra til fred og sikkerhet ved å fremme samarbeid mellom land og kulturer innen sine kompetanseområder. Den norske UNESCO-kommisjonen er rådgiver for myndighetene i saker som er relevante for Norges medlemskap i UNESCO. Kommisjonen skal ha et nært samarbeid med det sivile samfunn, og skal fremme og gjøre kjent UNESCOs ideer og vedtak i Norge.

Innhold

■ Forord	side	2
■ Frisk åpning om skole og inkludering	side	4-5
■ Kampen for kulturelt mangfold.....	side	6-7
■ Medier, mangfold og moro	side	8-9
■ Hva har du i kofferten?.....	side	10-11
■ IOC- norsk innsats nytter	side	2-13
■ Journalisters sikkerhet i fokus	side	14-15
■ Vakthunden vokter Geirangerfjorden	side	16-17
■ Utdanning for alle - også i Arktis?.....	side	18-19
■ Stort og smått	side	20
■ Regnskap	side	21
■ Norske ansatte og representanter i UNESCO	side	22-23

Raheela Chaudry, Thomas Hylland Eriksen og Odd Are Berkaak fikk applaus etter UNESCO-kommisjonens frokostmøte i november 2007, hvor Berkaaks rapport om UNESCOs konvensjon av 2005 ble presentert. Foto: Lars Aarønes

Årets første frokostforum: Frisk åpning om skole og inkludering

4 **UNESCO-kommisjonens første frokostforum i 2007 fant sted i februar. Spørsmålet som ble stilt var: «Hva hindrer en inkluderende skole?»**

AV LARS AARØNÆS OG SUSANNE BERG-HANSEN

Avdelingsdirektør Tone Sollien i Kunnskapsdepartementet og William Paintsil i International Organization for Migration var invitert som innledere. Sollien startet med å fortelle om den nye stortingsmeldingen "... og ingen stod igjen (St.meld.nr. 16(2006-2007))".

Store sosiale forskjeller

– Utgangspunktet for meldingen var at Kunnskapsdepartementet satt med kunnskaper om at norsk utdanning reproducerer sosiale forskjeller. Dette betyr at skolesystemet bidrar til at de sosiale forskjellene mellom grupper blir videreført i større grad enn i en del andre land. Aller tydeligst ser vi dette i negative oppslag i mediene når det dreier seg om minoritetsspråklige og utdanning. I tillegg blir skylden for alt som går dårlig lagt på foreldrene, forklarte Sollien.

Under arbeidet med stortingsmeldingen ble det lagt mye vekt på å finne ut hvordan minoriteter og utdanning kan bli omtalt på en fordomsfri måte. Man prøvde å se mindre på eventuelle feil eller mangler ved enkeltelever. Utgangspunktet måtte heller være: Hva viser faktisk forskning? Hva vet vi om sosiale skiller, inkludering og læringsresultater? Arbeidsgruppen fant, ikke overraskende, at dem som plasseres i kategorier som "innvandrere" og "kulturelle minoriteter" langt fra er noen ensartet gruppe.

Foreldres utdanning avgjør

Gruppen oppdaget også at den faktoren som har mest å si for læring og

utdanning blant elever er foreldres utdanning.

– Det som betyr mest for å lykkes i norsk skole er å ha foreldre med høy utdanning. Dette gjelder både majoritets- og minoritetsspråklige elever, fastslo Sollien.

Når de majoritetsspråklige elevene lykkes bedre, er altså årsaken at de minoritetsspråklige oftere har foreldre med lavere utdanning. Ifølge Sollien har ingen har full kunnskap om hvorfor foreldres utdanningsnivå har så mye å si.

– Men norsk skole legger stor vekt på selvstendig læring og hjemmeleker. Undersøkelser viser samtidig at skolen og lærerne ikke alltid er flinke til å følge opp elevenes læringsarbeid. Resultatet blir at elever av foreldre med store "utdanningsressurser" i større grad får hjelp hjemme. Andre foreldre verken vil eller kan påta seg denne rollen. Det er et klassespørsmål som ligger bak, når den norske skolen i mindre grad greier å få foreldre med lav utdanning til å lykkes, sa avdelingsdirektøren.

Solliens konklusjon var at man må satse tidlig for å inkludere alle i gode læringsprosesser, siden det er mye tyngrer å jevne ut forskjellene senere i livet. Hun advarte samtidig mot å legge for mye av læringsansvaret på foreldrene.

Følte seg ikke velkommen

William Paintsil i International Organization for Migration, som opprinnelig er fra Ghana, tok ordet, og fortalte om skolesystemet i sitt hjemland.

– Skolen i Ghana gjennomfører alt som har med skolegangen å gjøre. Men i Norge må foreldrene samarbeide. Innvandrere bør bli bedre informert om hvor viktig dette aspektet ved den norske skolen er. For oss som kommer fra andre språksamfunn, er språket det avgjørende – men også kulturbarrierene spiller inn. Det å gå på foreldremøte og vente at folk skal smile til deg, få deg

Avdelingsdirektør Tone Sollien i Kunnskapsdepartementet og William Paintsil i International Organization for Migration var innledere under UNESCO-kommisjonens første frokostforum i 2007. Foto: Lars Aarønæs.

Svært mange møtte opp under frokostforumet i februar. Foto: Lars Aarønæs.

5 til å kjenne deg velkommen – det skjer ikke alltid i begynnelsen, fortalte han.

Paintsil kommenterte deretter kapitlet seks i stortingsmeldingen.

– Det står om dialog. Men er skolen klar til å ha det? Det går fram at de har "løsninger" til oss allerede. Men hvordan kan de ha det når de ikke vet hva problemene våre er? spurte han. Paintsil la til at innvandrere i Norge er en svært heterogen gruppe.

Kari Pahle tok ordet fra salen, og fortalte at hun har drevet med skolepolitikk i Oslo i 25 år.

– Etter min mening burde vi i forholdet mellom skole og foreldre bruke flere representanter fra innvandrerne selv. Eksempelvis kunne dyktige, modne kvinner vært med i et utvidet samarbeid. Kan ikke foreldre komme til skolen – eller så kan våre representanter komme til dem? De unge må se at det nytter å ta utdanning. Jeg har hørt ting bli sagt som at "når vi ser foreldrene våre bli drosjesjåfører, gir det ikke mye inspirasjon". Det ligger store utfordringer i å skaffe gode forbilder, sa hun.

UNESCO-kommisjonens frokostmøter

I de siste årene har UNESCO-kommisjonen arbeidet med interkulturell dialog i Norge. Innenfor denne rammen har "demokrati og deltakelse" vært hovedsatsningen: Hvem deltar minst i det norske demokratiet, hva hindrer deltakelse – og hvem bør og kan gjøre noe for å styrke marginaliserte gruppers deltakelse? Dette spørsmålet har vært utgangspunkt for en rekke frokostmøter i 2006 og 2007, hvor alle de fire fagområdene, utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon, har vært trukket inn.

Kampen for kulturelt mangfold

6 Den norske UNESCO-kommisjonen jobbet aktivt med kulturelt mangfold gjennom hele 2007, både med flere frokostseminarer, den store Vårkonferansen og med en analyse av UNESCOs konvensjon.

AV SUSANNE BERG-HANSEN

I 2005 ble UNESCOs konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk vedtatt – og i mars 2007 trådte den i kraft. Konvensjonen ble fulgt opp på flere måter av Den norske UNESCO-kommisjonen. Først ut var frokostmøtet på Det Norske Teatret i mars, med tittelen «Hva hindrer det kulturelle mangfoldet i mediene»? NRK-journalist Carolina Maira Johansen og filmregissør Lisa Marie Gamlem var invitert til å snakke om temaet. Carolina Maira Johansen, som er født i Chile, innledet med å fastslå at mediene fortsatt stigmatiserer ulike grupper.

Positiv utvikling

– Jeg ser og hører mange historier fra det flerkulturelle Norge i media, noe som er positivt. Det har vært en fin utvikling de siste årene, men fremdeles stigmatiserer mediene ulike grupper. Det er mye «vestlig mot muslimsk», og «dem og oss». I kjølvannet av 11. september har gapet mellom «dem» og «oss» vokst, sa hun.

Johansen påpekte at det er sjelden vi hører historier om de vellykkede somalierne. Mange innvandrere slipper dessuten ikke til i mediene, noe som fører til at vi ikke blir kjent med dem. Johansen, som tidligere jobbet i Migrapolis på NRK, holder ofte foredrag om yrket sitt på skoler med mye innvandrerungdom.

– I begynnelsen fikk programmet kritikk for å være altfor snilt, men det har aldri vært noe mål. Målet har vært

Migrapolis-journalist Raheela Chaudry påpekte at det ikke lønner seg å være annerledes i Norge da hun deltok under UNESCO-kommisjonens frokostmøte i november.

å bli kjent med andre mennesker, og vi har jaktet på positive historier. Vekten er lagt på Norges gode og dårlige sider. Alt dette fremmer mangfold i mediene, sa hun.

Filmskaper Lisa Marie Gamlem tok deretter ordet. Hun er kjent for å bruke skuespillere med annen etnisk bakgrunn i «norske» roller. Gamlem forklarte at skuespillere med minoritetsbakgrunn har en tendens til enten å spille skummel mafia eller martyrer som vi skal synes synd på. Ofte ser vi også slike folk i roller som skal vise flerkultur.

Analyserte UNESCOs konvensjon

Høsten 2007 inviterte UNESCO-kommisjonen professor i sosialantropologi, Odd Are Berkaak, til å foreta en analyse av UNESCOs konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk. Kommisjonen ønsket å få svar på spørsmålene:

- Hva betyr denne konvensjonen for Norge?
- Hvordan kan den brukes i praksis?
- Hvordan blir den tolket i ulike deler av det norske samfunnet?
- Hvordan kan konvensjonen bidra til å fremme demokrati og deltakelse i Norge?

Oppdraget resulterte i rapporten «Kulturpolitikk i den globale offentlighet. En analyse av UNESCOs konvensjon av 20. oktober 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk». Under et frokostseminar i november, ble rapporten presentert av Berkaak. Migrapolis-journalist Raheela Chaudry og professor Thomas Hylland Eriksen var invitert som opponenter. Berkaak startet med å påpeke at det er særtrekk i teksten som gjør at det er vanskelig å utarbeide strategier på grunnlag av den.

– Det er et viktig problem i konvensjonens diagnose og mål – nemlig at de er identiske. Konvensjonen sier at proble-

Professor Thomas Hylland-Eriksen og professor Odd Are Berkaak mottok bøker og applaus etter frokostmøtet i november.

mer knyttet til manglende mangfold, respekt og demokrati skal løses med mangfold, respekt og demokrati, sa Berkaak.

NRK-journalist Raheela Chaudry mente Berkaaks rapport sier for lite om hvordan man kan gå videre med konvensjonen.

– Som programleder i Migrapolis er jeg mye i kontakt med barn og ungdom med ulik bakgrunn. Min følelse er at annerledeshet i Norge ikke er bra, og at annerledeshet ikke lønner seg. Barn

med annerledes hudfarge forstår tidlig at de er annerledes. Sønnen min sa en dag til meg: «Kan du ikke male meg? Jeg vil ikke ha to land». Årsaken var at noen hadde spurt hvor han kom fra, fortalte hun.

Thomas Hylland Eriksen sa seg enig i Berkaaks kritikk av UNESCO-konvensjonen.

– Dokumentet har tatt innover seg det motsetningsfylte og gjort det til en dyd. Man ser på kultur som tradisjon eller som det motsatte: Skal det være

NRK-journalist Carolina Maira Johansen fastslo at norske medier fortsatt stigmatiserer enkelte grupper. Hun var innleder under frokostmøtet i mars.

multikulturelt eller felegnisk?

Hylland Eriksens forslag var å arbeide mer med en ny nasjonal analogi.

– Hvem er vi i Norge? Det finnes grupper og enkeltpersoner som er genuint interessert i å skape et nytt bilde av kompleksiteten i det gamle Norge. Det finnes også flere bøker som gir et mer realistisk bilde av hva landet er, fortalte han.

UNESCOs konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk

- Vedtatt av UNESCOs general-konferanse i 2005, mot stemmene til USA og Israel.
- Godkjent av norske myndigheter i desember 2006.
- Ratifisert av mer enn 30 stater i januar 2007.
- Trådte i kraft 18. mars 2007.

- Sentrale elementer i konvensjonen er å:
  - Legitimere kulturpolitikk på linje med andre politikkområder.
  - Anerkjennelse at kulturvarer og tjenester både har en økonomisk og en kulturell side.
  - Oppmuntre til internasjonalt

kultursamarbeid med utviklingsland, og sikre utvikling av deres kulturindustri.

Konvensjonen stadfester medlemslandenes rett til å fremme en kulturpolitikk som legger til rette for et mangfold av kulturelle uttrykk.

UNESCO-kommisjonens vårkonferanse 2007 ble en suksess:

Medier, mangfold og moro

8 **«Modeller for mangfold» var temaet for UNESCO-kommisjonens største satsning i 2007, Vårkonferansen, som ble arrangert på Aker Brygge 9. mai.**

AV SUSANNE BERG-HANSEN

Utgangspunktet for konferansen var erkjennelsen av at medier og tv er de mest synlige arenaene i Norge, og UNESCO-kommisjonen ønsket å stille spørsmål ved hvorfor og hvordan mediene skaper rollemodeller.

Leder for Den norske UNESCO-kommisjonen, Astrid Nøklebye Heiberg, ønsket velkommen, før statssekretær Halvard Ingebrigtsen i Kultur – og kirke departementet holdt innlegg. Han tok utgangspunkt i Soria Moria-erklæringen.

– Her slås det fast at staten skal synliggjøre og skape bedre møteplasser for kultur. Og 2008 skal være markeringsåret for kulturelt mangfold. Det skal være selve mangfoldsåret, sa Ingebrigtsen.

Drapet på modellen

Innleder i den første delen av konferansen var skuespiller Janus Bakrawi fra Danmark, mens politidirektør Ingelin Killengreen og forsker og skuespiller Lavleen Kaur satt i panelet. Bakrawi, som er mest kjent for rollen som politiagent Nazim i tv-serien «Ørnen», startet med å fortelle om sin oppvekst i København, med polsk mor og palestinsk far.

– Når du har foreldre med så forskjellig bakgrunn, hvor mor er katolikk og far er muslim, kan du få en situasjon der de to hele tiden bremser hverandre. Det var dette som skjedde hos meg, og resultatet er sørgelig: Jeg fikk ingen kultur med meg, fortalte han.

Da Bakrawi var ungdom, ble han møtt med skepsis og rasisme i

Danmark. Folk ba ham dra tilbake dit han kom fra, men Bakrawi hadde vokst opp i en forstad utenfor København. Han følte seg ensom, og hadde ingen å se opp til. Først da han så filmen «The Untouchables», hvor Robert de Niro spiller Al Capone, skjedde det noe med ham.

Ville bli mafiaboss

– Al Capone ble min helt! Han var rådløs og sint, og folk respekterte han. Jeg vil bli mafiaboss, tenkte jeg. Men en kompis sa til meg at dette jo bare var en rolle som de Niro spilte, og lurte på om jeg ikke heller ville bli skuespiller, fortalte Bakrawi.

Bakrawi begynte som skuespiller, men ble etter hvert frustrert over alltid å bli tilbudt rollen som den kriminelle innvandreren. I skuffelse forlot han Danmark til fordel for London. Møtet med London ble imidlertid tøft, og etter en stund med selvransakelse, dro Bakrawi tilbake til Danmark med et mer positivt syn på seg selv. Da han ble tilbudt en rolle i tv-serien «Ørnen», satte Bakrawi premissene selv: I stedet for å spille en kriminell innvanderer, ville han nå spille helt. Kravene resulterte i at Bakrawi fikk spille den sympatiske og dyktige politimannen Nazim, noe som fikk flere konsekvenser i Danmark. Da rollepersonen ble drept under et politioppdrag, strømmet reaksjonene inn til Danmarks Radio. Under innspillingen av begravelsen til Nazim, troppet rundt 30 danske politiaspiranter opp for å vise sin respekt. Etter dette økte tallet på søkere med innvandrerbakgrunn til den danske politihøyskolen med 20 prosent.

Mediemodellene

Politisk redaktør i Dagbladet, Marie Simonsen, innledet den andre delen av konferansen, mens filmregissør Ulrik Imtiaz Rolfesen og frilansjournalist

Øivind Fjeldstad Rolfesen satt i panelet. Simonsen valgte å ta selvkritikk på vegne av mediebransjen.

– Mediene vi arbeider i er konservative, konforme og populistiske. Vi tilhører en av de mest «macho» bransjene i verden. Det er bare én kvinnelig sjefredaktør i de femti største avisene i Norge, påpekte hun.

Simonsen tok deretter til orde for å sette mer konkrete mål. – Alle aviser

har i 100 år snakket om kvinnelige kilder. Men det blir ikke annet enn prat før vi begynner å telle dem. Da Anne Aasheim ledet Østlandssendingen, bestemte de at det skulle være 17 prosent minoriteter i denne redaksjonen. Dette var et konkret mål de måtte oppnå. Da kunne de ikke si at «det passer ikke akkurat nå». I de fleste redaksjoner er tall det eneste de forstår seg på. Problemet med norske medier er at de fremdeles

er dominert av det hvite, maskuline og middelaldrende, fastslo Simonsen.

Filmregissør Ulrik Rolfesen tok deretter ordet. Han fortalte først om Kadafi Zaman, en journalist som har gjort stor suksess til tross for sin pakistanske bakgrunn. Deretter trakk han frem taxi-jukset i Oslo, hvor personer med pakistansk bakgrunn var overrepresentert.

– Forklaringen er at 95 prosent av norske pakistanere kommer fra et vel-

dig lite område i Pakistan. I Pakistan er styresmaktene ute etter å ta deg, og du kan ikke stole på noen andre enn familien. I Norge er det motsatt: Det eneste nordmenn ikke stoler på er familien. Disse innvandrerne er lært opp til å snylte på samfunnet, og her i Norge funker dette bra. Vi må våge å snakke om dette! Men ingen vil risikere å bli kalt rasist i Norge, sa Rolfesen.

Bildetekst ....

Politidirektør Ingelin Killengreen mener politiet har for få ansatte med minoritetsbakgrunn.

Over: Filmskaper Ulrik Rolfesen snakket blant annet om taxi-jukset blant pakistanere i Oslo.

Til venstre: Lisa Tønne, som figuren «Ali» fikk salen til å gapskratte.

Den danske skuespilleren Janus Bakrawi holdt et sterkt og personlig innlegg.

Hva har du i kofferten?

I 2007 gjennomførte UNESCO-kommisjonen den store informasjonskampanjen «Hva har du i kofferten?»

AV SUSANNE BERG-HANSEN

Bakgrunnen var at Norge i januar 2007 ratifiserte UNESCOs konvensjon av 1970 om tiltak for å forhindre ulovlig handel med kulturarv. I forbindelse med ratifiseringen, ble det innført nye regler for innførsel av kulturgjenstander til Norge. Når du nå kjøper kulturgjenstander, som for eksempel et maleri, i andre land, har du som reisende ansvar for å undersøke det aktuelle landets regelverk, og finne ut om gjenstanden du kjøper omfattes av loven. Dersom gjenstanden du kjøper omfattes av loven, plikter du å legge et gyldig eksportsertifikat ved gjenstanden, og deklare den for Tollvesenet. Når det gjelder utførsel av kulturgjenstander fra Norge, har det eksistert et regelverk i flere år: For å kunne ta med deg kulturgjenstander som omfattes av reglene ut av Norge, må du søke tillatelse hos ansvarlig myndighet.

Norske regler

Norsk lovverk er tilpasset kravene i konvensjonen. Det må blant annet søkes utførselstillatelse for følgende kunst- og kulturgjenstander:

- Samiske kulturminner uten hensyn til alder
- Malerier, skulpturer og annen bildende kunst, kunsthåndverk og prototyper for designprodukter som er eldre enn 50 år
- Arkeologiske kulturminner, faste kulturminner og alle erklærte stående byggverk med opprinnelse fra tiden frem til og med 1649 er automatisk fredet etter kulturminneloven

Tappes for kulturarv

Mange land tappes for sin kulturarv fordi gjenstander som er ulovlig utgravd, plyndret eller stjålet, blir smuglet ut av landet av profesjonelle oppkjøpere. Noe havner hos samlere, som ikke bryr seg om at de dermed oppmuntrer til mer plyndring og flere tyverier. Andre ting havner hos antikvitets- og kunsthandlere, som dermed er med på å hvitvaske slikt tyvgods, men mye blir også solgt åpenlyst til vanlige turister, som kjøper i god tro og tar med seg «kuppet» hjem i kofferten. Også kjøp som gjøres i god tro, gir næring til mer plyndring og nye tyverier.

Den ulovlige handelen med kulturgjenstander er et omfattende og økende problem, blant annet på grunn av maseturisme og kriger. Under invasjonen av Irak, ble nasjonalmuséet i Bagdad plyndret for kulturgjenstander. I 2008 ble rundt 700 av de stjalne kulturgjenstandene tilbakeført til muséet.

UNESCOs konvensjon av 1970 har som formål å forhindre utarming av kulturarven. Konvensjonen forplikter en stat til å returnere kulturgjenstander som er kommet til landet ulovlig,

UNESCOs konvensjon av 1970

- Vedtatt i 1970, ratifisert av Norge i 2007
- Forplikter en stat til å returnere kulturgjenstander som er kommet til landet ulovlig
- Har ikke tilbakevirkende kraft overfor kulturgjenstander som er ulovlig importert før statens ratifisering
- Den enkelte stat definerer hvilke kulturgjenstander som skal beskyttes mot salg og eksport

Bildetekst over ...

Til venstre: Flere tusen kulturgjenstander ble stjålet under krigen i Irak. I 2008 ble flere av dem, deriblant disse, levert tilbake til Nasjonalmuséet i Bagdad. Rundt 2050 kulturgjenstander ble funnet under en utgravning i byen Nasiriyah, og tilbakeført til muséet. Foto: Reuters

dersom dette har skjedd etter at landet ratifiserte konvensjonen. Det er den enkelte stat som definerer hvilke kulturgjenstander som skal beskyttes mot salg og eksport, og staten forplikter seg til å etablere registre for disse gjenstandene. Stater skal også utarbeide et sertifikat for eksport, som skal benyttes av alle som eksporterer visse typer kulturgjenstander ut av et land. Norsk lovverk er tilpasset kravene i konvensjonen.

Mediekampanje

Mange er ikke klar over at det er straffbart å ta med seg slik ulovlig kulturarv inn i Norge og ut av landet. Med dette som bakgrunn, tok UNESCO-kommisjonen initiativ til et samarbeid med andre relevante aktører høsten 2006. Kommisjonen kontaktet ABM-utvikling (Statens senter for biblioteker og muséer) og Tollvesenet, og sammen la de tre aktørene planer for en informasjonskampanje rundt det nye regelverket. Flere tusen store plakater og brosjyrer med tittelen «Hva har du i kofferten?» ble trykket opp. I mai 2007 ble kampanjen lansert med en storstilt mediekampanje. En pressemelding ble sendt ut til flesteparten av landets store medier, og et eget mediestunt ble gjennomført på Gardermoen. Her deltok både UNESCO-kommisjonens leder Astrid Nøklebye Heiberg, en representant fra Tollvesenet og en representant fra ABM-utvikling. NRK Dagsrevyen var tilstede, og saken ble belønnet med et innslag på Dagsrevyen samme kveld. Plakatene ble hengt opp og brosjyrene ble gjort tilgjengelig på flyplasser over hele Norge. Informasjonsarbeidet med «Hva har du i kofferten»-kampanjen fortsetter også i 2008.

Bergens-professor i sentral posisjon:

IOC – norsk innsats ny tter

Bergens-professoren Peter M. Haugan har i de siste årene hatt en nøkkelrolle i IOC, UNESCO Intergovernmental Oceanographic Commission. I denne artikkelen forteller han om sine erfaringer.

AV PETER M. HAUGAN OG SUSANNE BERG-HANSEN

Peter M. Haugan, som er professor i oceanografi og instituttleder ved Geofysisk Institutt i Bergen, ble involvert i IOC-arbeid på 1990-tallet, og har i de siste årene hatt hovedansvaret som norsk delegasjonsleder i IOCs styre.

- Et internasjonalt arbeid som dette er tidkrevende, og det kan i blant være en tålmodighetsprøve når man skal få alle land og interessenter til å enes om et felles arbeidsprogram. Men med en grunnleggende tro på at FN-systemet, tross sine svakheter, er det beste, om

ikke det eneste verdensomspennende system som kan håndtere vår felles fremtid gjennom utforskning og kunnskapsbasert forvaltning av verdens havene, har min motivasjon vært god, forteller Haugan.

Om IOCs arbeid

Havene påvirker både globale og miljømessige endringer og bærekraftig utvikling. Det er derfor svært viktig å forstå og kunne forutsi hvordan hav, atmosfære, biosfære og landjorda påvirker hverandre. IOC har oppnådd mye med små ressurser, og har i realiteten en nøkkelposisjon blant internasjonale og mellomstatlige organisasjoner som arbeider med globale havspørsmål. Organisasjonen sliter imidlertid med å bli synlig på en arena med mange sterke aktører, både i FN-systemet for øvrig, i regioner, enkeltland og i kommersiell sektor.

Etter den katastrofale tsunamien

i Det indiske hav, fikk IOC jobben med å koordinere oppbyggingen av et tsunami-varslingsystem i dette området. Helt siden 1960-tallet, har IOC ledet et lignende varslingsystem for Stillehavet. Nå har også organisasjonen fått i oppdrag å etablere varslings-systemer som til sammen dekker alle verdenshavene, inkludert et system for Nordatlanten og Middelhavet.

I mange områder er imidlertid tsunamier sjeldne, og det er ofte vanskelig å få forståelse for behovet for å bygge opp et varslingsystem før en lokal katastrofe er et faktum. For å komme i gang, og for å få til langsiktig stabilitet og bærekraft, satser man derfor ofte på å samordne systemer for tidevannsmålinger (vannstand), klimaovervåking og varsling av stormflo. Stormflo

opptrer oftere enn tsunamier, er forutsigbare og kan ha store konsekvenser.

Tsunamivarsling er bare en liten del av det faglige spennet som IOC dekker. IOC er utpekt som et såkalt «kompetent organ» innen hele FN-systemet når det gjelder marinespørsmål. Dette betyr at når andre større FN-organisasjoner, som Miljøprogrammet (UNEP), Den maritime organisasjonen (IMO)

eller Meteorologi-organisasjonen (WMO) skal gjennomføre et havrelatert program, er som regel IOC med i bakgrunnen, blir konsultert eller deltar aktivt. IOC er dessuten sekretariat for det verdensomspennende Global Ocean Observing System (GOOS) og driver systemet for oseanografisk datautveksling (IODE).

Dette er IOC

- IOC ble grunnlagt av UNESCO i 1960.
- IOC er et mellomstatlig organ under UNESCO, men med autonom status.
- IOC består av medlemsstatene, en forsamling, et styre og et sekretariat med base i Paris.
- Norge har deltatt i organisasjonen siden begynnelsen.
- I 2007 ble Norge gjenvalgt til styret i en ny toårs-periode.

IOCs oppgaver

- Utvikle og fremme havforskning knyttet til bærekraftig utvikling og utnytting av havressurser.
- Sikre overvåking av havene.
- Sikre at data og informasjon som er skaffet til veie gjennom forskning blir gjort bredt tilgjengelig.
- Arbeide med klimaendringer.
- Verne marine økosystemer.
- Katastrofeberedskap

Slik så det ut på stranden i Madras etter en flodbølge i 2004. Foto: AFP / STR. Professor Peter Haugan (innfelt) har en sentral rolle i IOC.

Journalisters sikkerhet på dagsordenen

Journalisters sikkerhet, gjennomgangen av UNESCOs vitenskapsarbeid og tilbakelevering av kulturgjenstander var blant temaene under generalkonferansen 2007.

AV SUSANNE BERG-HANSEN

UNESCOs generalkonferanse arrangeres hvert annet år, og alle medlemslandene kan delta. I 2007 fikk tre av UNESCO-kommisjonens medlemmer være tilstede i Paris, i tillegg til representanter fra myndighetene: Thor-Gjermund Eriksen (kommunikasjon), Vigdis Lian (kultur) og Harsha Ratna-weera (vitenskap).

Kommunikasjon

Thor-Gjermund Eriksen bidro både i prosessen frem mot konferansen og underveis i møtene. Eriksen, som er redaktør i A-pressen, argumenterte for at journalisters sikkerhet måtte være et viktig punkt i Norges innlegg, noe han fikk gjennomslag for. Bakgrunnen er at tallet på journalister som drepes på jobb har økt kraftig de siste årene. Situasjonen har vært særlig ille i Irak, hvor nesten 200 medieansatte har blitt drept fra 2003 til 2007. Den dystre utviklingen har opprørt UNESCOs generaldirektør, Koïchiro Matsuura,

og hver gang en journalist blir drept, sender Matsuura ut en pressmelding hvor han fordømmer drapet. Norge tok opp problematikken både i hovedinnlegget og i innlegget som ble holdt av Eriksen i kommunikasjonssesjonen. En rekke andre land, deriblant Danmark og Sverige, trakk også frem journalisters sikkerhet i sine innlegg. Flere fastslo at UNESCO har en stor jobb å gjøre når det gjelder å synliggjøre sin kamp for ytringsfrihet og journalisters sikkerhet, og at UNESCO bør styrke samarbeidet med andre organisasjoner som jobber med samme problematikk.

Kultur

Under kulturmøtene skapte spørsmålet om tilbakelevering av kulturgjenstander størst debatt. Mange u-land uttrykte frustrasjon over at mye av deres kulturarv er å finne i europeiske og nordamerikanske muséer, og flere påpekte at muséer i i-land har en moralsk plikt til å være mer sjenerøse når det gjelder å tilbakeføre gjenstander til opphavslandene - utover de forpliktelsene som følger av UNESCOs konvensjon av 1970. U-landene ønsker i tillegg hjelp til å etablere moderne og profesjonelle muséer, fordi disse kan bidra til å hindre ulovlig utførsel av kulturgjenstander, og gjøre det lettere å ta imot gjenstander fra vestlige muséer.

Dyster statistikk

- 2006:**
- 85 journalister ble drept på jobb
  - 871 ble arrestert
  - 1472 ble fysisk angrepet eller truet
  - 56 ble kidnappet
- 2007:**
- 86 journalister ble drept
  - 887 ble arrestert
  - 1511 ble fysisk angrepet eller truet
  - 67 ble kidnappet

Kilde: Reporters Without Borders

Drap på journalister

- Antall journalister som blir drept på jobb har økt med 244 prosent fra 2002 til 2007
- 86 journalister ble drept på jobb i 2007, noe som gjør 2007 til det dødeligste året siden 1994
- Mer enn halvparten av journalistdrapene i 2007 skjedde i Irak.
- Rundt 90 prosent av gjerningsmennene i journalistdrap slipper helt eller delvis straffet unna

Kilde: Reporters Without Borders

En journalist dyttes under en demonstrasjon Reporters Without Borders i Paris i 2007. Foto: AP / Francois Mori med

Medlemmer av Reporters Without Borders holder opp bilder av den drepte journalisten Anna Politkovskaya under en demonstrasjon. Foto: AP / Christophe Ena

De europeiske landene som tok ordet i debatten, inkludert Norge, uttrykte en klar støtte til arbeidet med 1970-konvensjonen for å komme ulovlig handel med kulturgjenstander til livs. Det var også en klar, positiv holdning til at utviklingslandene bør få hjelp til å bygge opp profesjonelle museer. Det hersket likevel en viss tilbakeholdenhet blant de vestlige landene i disse spørsmålene, og mye tyder på at muséer i vestlige land vil oppleve et voksende krav om tilbakelevering av kulturgjenstander i årene som kommer.

Utdanning og vitenskap

Under utdanningsmøtene trakk mange land frem programmet EFA (Education for All) som sektorens viktigste satsning. Utdanning for alle innen 2015 er en av UNESCOs hovedprioriteringer og i tillegg et av FNs tusenårs-mål. Flere land påpekte at UNESCO ikke har levd opp til forventningene som en sterk pådriver i sin leder- og koordineringsrolle for EFA, og Norge vektla behovet for tøffere prioritering og for en helhetlig tilnærming til programmet.

I vitenskapssesjonen var det fra norsk side mest spenning knyttet til den nylige gjennomgangen av UNESCOs vitenskapssektor, og anbefalingene fra ekspertgruppen. Norge holdt et kritisk innlegg, og understreket behovet for et mer problemorientert program og nødvendigheten av færre aktiviteter sett i forhold til det begrensede budsjettet. Norge påpekte også at planen for å gjennomføre anbefalingene fra ekspertgruppen ikke er tilstrekkelig nytenkende, og at man burde etablere en Science Advisory Committee for å bistå UNESCO. I sesjonen for samfunns- og humanvitenskap fikk etikk-sakene mest oppmerksomhet. Alle medlemslandene som tok ordet, deriblant Norge, støttet UNESCOs etikkarbeid.

UNESCO-kommisjonen advarte mot utbygging:

Vakthunden voktet Geirangerfjorden

16

Da Statnetts planer om å bygge en kraftledning like ved Geirangerfjorden ble kjent, bråvåknet Den norske UNESCO-kommisjonen.

AV SUSANNE BERG-HANSEN

En av UNESCO-kommisjonens oppgaver er å ha «vaktbikkje-rollen» overfor norske myndigheter. Denne rollen ble tydeliggjort sommeren 2007, da Statnetts planer om å bygge en kraftledning like ved verdensarvområdet i Geirangerfjorden ble kjent. Både Einar Steensnæs, som er Norges representant i UNESCOs styre, og nestleder Alvild Hedstein i Den norske UNESCO-kommisjonen, frontet saken i media gjentatte ganger. I et førstesideoppslag i Aftenposten i juli advarte Einar Steensnæs mot at utbygging av et kraftnett kan føre til at Geirangerfjorden mister plassen på FNs verdensarvliste.

Kan bli fjernet

– Når man er kommet inn på listen, må man forvalte stedet slik at det bevarer autentisiteten. Fremmede konstruksjoner og inngrep i området, eller på steder som grenser inn til området, kan føre til at stedet blir tatt ut av UNESCOs liste, fastslo Steensnæs.

UNESCO-kommisjonens nestleder Alvild Hedstein fulgte opp med flere medieutspill hvor hun fortalte at kommisjonen vil varsle UNESCO sentralt om utbyggingsplanene.

– Vi vil sende en bekymringsmelding til verdensarvkomitéen og informere dem om planene om bygging av kraftlinjene. Dette er en så alvorlig sak at vi mener komitéen snarest må få kjennskap til det, sa hun.

Sommeren 2007 utformet UNESCO-kommisjonen et brev som ble sendt til verdensarvkomitéen. Brevet inneholdt kart over området, en oversikt over hvor kraftledningene kan bli

plassert og en nærmere beskrivelse av Statnetts planer. I brevet oppfordret UNESCO-kommisjonens verdensarvkomitéen til å se nærmere på utbyggingsplanene, og vurdere om de er i strid med regelverket og om eventuelle tiltak bør settes inn. Kommisjonen understreket samtidig at dersom det må bygges kraftledninger i området, bør kablene legges under vann eller i bakken slik at synlige naturinngrep reduseres til et minimum. Etter de mange medieoppslagene sommeren 2007 ba

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om tilleggsutredninger i saken. NVE vil trolig fatte et vedtak høsten 2008. Dersom vedtaket påklages, går saken til Olje- og energidepartementet.

Sårbar verdensarv

Pyramidene i Egypt, Viktoriafallene i det sørlige Afrika, Den kinesiske mur, Venezia og Grand Canyon står alle på UNESCOs verdensarvliste. I 2007 inneholdt listen totalt 851 steder av «enestående universell verdi», og blant

Geirangerfjorden ble ført inn på UNESCOs verdensarvliste i 2006.

disse er 660 kulturlandskap, 166 naturområder og 25 blandede. Noen av verdensarvstedene er av så stor betydning at tapet av dem ville være uerstattelig for menneskeheten. Verden har derfor et felles ansvar for å ta vare på disse stedene for kommende generasjoner. Dette slår UNESCO fast i Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv fra 1972.

En rekke faktorer truer verdensarven i dag. Både væpnede konflikter, krig, jordskjelv og andre naturkatastrofer,

forurensning, ukontrollert urbanisering og turisme kan utgjøre en fare for verdens kultur- og naturarv.

Ble strøket fra listen

Dersom et sted mister karakteristikken som førte til at det ble skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste, kan verdensarvkomitéen beslutte å fjerne stedet fra listen. Dette har foreløpig kun skjedd én gang, da Oryx-reservatet i Oman ble strøket fra listen sommeren 2007. En annen mulighet er å plassere stedet på UNESCOs liste over verdensarv i fare. Denne listen inkluderer i dag 30 steder, deriblant Galapagos-øyene i Ekvador, som ble skrevet inn i 2007, og Dresden Elbe-dalen i Tyskland, som ble skrevet inn i 2006. Listen over truet verdensarv er laget for å informere det internasjonale samfunn om forhold som truer kvaliteten ved verdensarvstedene, og for å oppmuntre til handling. En plass på listen gjør det mulig for verdensarvkomitéen å sende umiddelbar assistanse fra verdensarvfondet til det truede stedet, og fører samtidig til at det internasjonale samfunn blir oppmerksom på situasjonen, noe som kan føre til flere tiltak. En plass på UNESCOs liste over verdensarv i fare oppfattes svært ulikt blant land i verden: Noen land søker om at steder blir tatt opp på listen fordi de ønsker internasjonal assistanse og fokus på problemet, mens andre oppfatter en plassering på listen som et nederlag.

Norsk verdensarv

- «Vestnorsk fjordlandskap» med Geirangerfjorden og Nærøyfjorden, ble ført inn på UNESCOs verdensarvliste i 2005.
- I 2006 ble Geirangerfjorden og Nærøyfjorden rangert av National Geographic som det best bevarte av alle verdensarvområdene.
- Norge har totalt syv verdensarvsteder: Vestnorsk fjordlandskap, Bryggen i

Norges representant i UNESCOs styre, Einar Steensnæs.

Nestleder Alvild Hedstein i UNESCO-kommisjonen.

Dette er saken

- Statnett vil til sammen bygge 400 km kraftlinjer i Sør-Norge for å forsterke hovednettet for kraft.
- Lokale folkeaksjoner, NHO Reise liv og Turistforeningen krever at kablene legges i bakken og i sjøen.
- Saken ligger nå til behandling hos Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), som trolig vil fatte en beslutning høsten 2008. Vedtaket kan påklages, og vil da endre hos Olje- og energidepartementet.

Bergen, Unes stavkirke, Hellerisningene i Alta, Bergstaden Røros, Vegaøyen og Struves triangelkjede - fire norske punkt.
• De fire første norske verdensarvstedene er kulturområder og ble innskrevet i perioden 1979 til 1981, mens Vegaøyen ble skrevet inn i 2004. Vestnorsk fjordlandskap er det første naturområdet Norge har fått på listen.

17

Foto: Aune forlag / SCANPIX

Utdanning for alle - også i Arktis?

I 2007 jobbet Den norske UNESCO-kommisjonen aktivt med prosjektet EFA i Arktis.

AV ELLEN LANGE

Education for All (EFA) er et globalt utdanningsinitiativ hvor FN, Verdensbanken og verdens giverland har forpliktet seg til å arbeide for god, grunnleggende utdanning for alle innen 2015. Selv om forholdene i Norge og landene i nord ikke kan sammenlignes direkte med forholdene

i fattige land i sør, kan EFA være en anledning for landene i nord til å se nærmere på kvaliteten i eget utdanningstilbud. Det finnes utfordringer også hos oss - og kanskje går noen av dem på tvers av landegrensene i den arktiske regionen?

Startet arbeidet

Med dette som utgangspunkt, bestemte Den norske UNESCO-kommisjonen i 2006 seg for å finne ut om de åtte landene i Arktisk råd (USA, Canada, Russland, Norge, Danmark, Sverige,

Finland og Island) hadde felles utfordringer knyttet til utdanningstilbudene i nordområdene. Bakgrunnen var dels at det er et ganske betydelig frafall av gutter i videre-gående opplæring i Norge - spesielt i Nord-Norge, dels at regionen har særlige utfordringer knyttet både til klimaendringene og til møtene mellom tradisjonelle næringsveier, nye næringer og ulike kulturer i området. Det er etter kommisjonens syn viktig at det legges vekt på dialog med befolkningen i området om hva slags utdanning og opplæring som er relevant og nyttig for unge i Arktis, for å kunne møte sammensatte utfordringer på en konstruktiv måte.

Søkte kunnskap

UNESCO-kommisjonen startet arbeidet med å søke kunnskap om hvordan situasjonen i området er i dag. Ifølge Arctic Human Development Report (2004), Arktisk råd og andre kilder kommisjonen rådførte seg med, finnes det ikke komparative data for utdanning i den arktiske regionen. En innledende datainnhenting, og analyse av funnene for å tolke status og identifisere eventuelle behov, måtte dermed være rett sted å starte. Kommisjonen vurderte det dit hen at den naturlige aktøren for en slik aktivitet er landenes utdanningsmyndigheter. Men ettersom ingen av landene foreløpig har tatt et slikt initiativ, kunne man starte med at UNESCO-kommisjonene i Arktis oppfordret sine respektive myndigheter til å gjennomføre slike analyser. Deretter burde forskere, nasjonale utdanningsmyndigheter og representanter for UNESCO-kommisjonene i regionen samles for å diskutere hvorvidt analysene burde kunne ut i konkrete anbefalinger til medlemsstatene. Etter hvert kunne kanskje en slik prosess føre til bedre kvalitet og relevans i utdanningen i de arktiske områdene.

Besøkte Russland

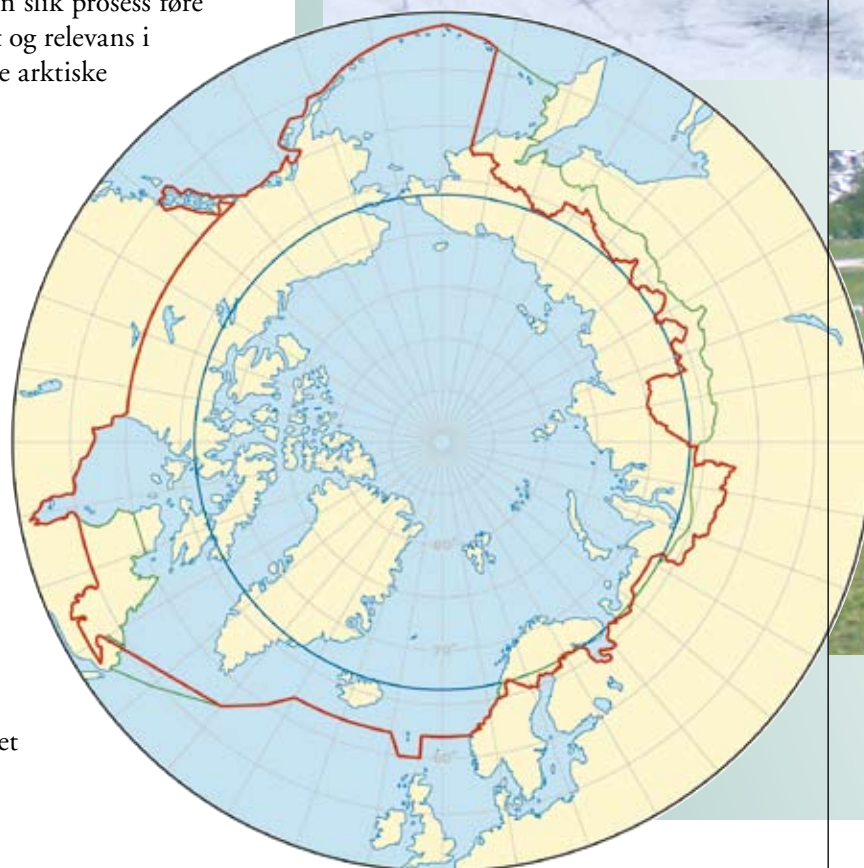
Høsten 2006 henvendte den norske UNESCO-kommisjonen seg til UNESCO-kommisjonene i de andre syv landene i Arktis og spurte om de var interesserte i å være med på et slikt prosjekt.

det med å søke kunnskap om hvordan situasjonen i området er i dag. Ifølge Arctic Human Development Report (2004), Arktisk råd og andre kilder kommisjonen rådførte seg med, finnes det ikke komparative data for utdanning i den arktiske regionen. En innledende datainnhenting, og analyse av funnene for å tolke status og identifisere eventuelle behov, måtte dermed være rett sted å starte. Kommisjonen vurderte det dit hen at den naturlige aktøren for en slik aktivitet er landenes utdanningsmyndigheter. Men ettersom ingen av landene foreløpig har tatt et slikt initiativ, kunne man starte med at UNESCO-kommisjonene i Arktis oppfordret sine respektive myndigheter til å gjennomføre slike analyser. Deretter burde forskere, nasjonale utdanningsmyndigheter og representanter for UNESCO-kommisjonene i regionen samles for å diskutere hvorvidt analysene burde kunne ut i konkrete anbefalinger til medlemsstatene. Etter hvert kunne kanskje en slik prosess føre til bedre kvalitet og relevans i utdanningen i de arktiske områdene.

Kart: W.K. Dallmann, Norsk Polarinstitutt

Foto: Kerstin Mertens / Samfoto

Generalsekretær Ellen Lange, rådgiver for den yakutskiske representanten i Moskva, Ivan Rozhin, kommisjonsleder Astrid Nøklebye Heiberg, generalsekretær for den russiske føderasjonens UNESCO-kommisjon, Grigory Ordzhonikidze, og sekretær i kommisjonen, Marina Yankova.

Canada meldte straks stor interesse, mens de øvrige nordiske landene var mer avventende. Russland signaliserte også sterk interesse, noe som resulterte i et besøk i Moskva sommeren 2007 for å diskutere grunnlaget for et eventuelt samarbeid. I løpet av 2007 deltok representanter fra den norske UNESCO-kommisjonen på to konferanser i Russland, i henholdsvis Murmansk og Yakutsk. Tema for konferansen i Yakutsk var «Utdanning for nomadiske grupper», og her deltok den samiske representanten i UNESCO-kommisjonen, Kristine Nystad. Formålet med deltakelsen var å etablere kontakter med myndigheter og forskningsmiljøer som kan være aktuelle samarbeidspartnere innenfor EFA i Arktis, samt å finne ut mer om hva som foreligger av informasjon i de russiske områdene.

Satser videre

Til tross for støtte fra andre land, var norske utdanningsmyndigheter mindre interesserte i å se nærmere på utdanning i Arktis. UNESCO-kommisjonen fikk ikke departementet med på initiativet i 2006 og 2007, og erfarte dermed at det kan være en utfordring å arbeide uten statlig støtte. Den manglende støtten fra myndighetene førte til at den norske UNESCO-kommisjonen høsten 2007 gikk i tenkeboksen og vurderte hvorvidt de skulle fortsette med EFA i Arktis-prosjektet eller om prosjektet skulle legges på is. Kommisjonen kom imidlertid fram til at den ønsket å videreføre arbeidet. Ved årsskiftet 2007-2008 bar arbeidet frukter: Nå ble et samarbeid mellom UNESCO-kommisjonen og Kunnskapsdepartementet etablert. Datainnhenting og analyse, fra Norge og forhåpentlig også fra andre land, vil starte i 2008.

Verdens vanndag

Hver femte person i verden har ikke tilgang til drikkevann, ifølge en FN-rapport. Knapphet på vann var hovedtemaet under Verdens vanndag 22. mars. Tørre områder av verden har størst problemer med vannknapphet, og her vokser i tillegg befolkningen svært raskt. Det anslås at to tredjedeler av verdens befolkning vil bo i land med alvorlige vannproblemer innen 25 år, særlig i Nord-Afrika, Midt-Østen og vestre Asia. UNESCO jobber blant annet med problematikken gjennom programmet International Hydrological Programme (IHP), som fokuserer på kapasitetsbygging, informasjonsrådgivning og utvikling av retningslinjer for bedre ledelse og forvaltning av vannressurser.

22 nye verdensarvsteder

22 nye steder ble skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste under Verdensarvkomitéens møte i New Zealand i juni. Blant de nye verdensarvstedene er det 16 kultursteder, fem naturområder og et blandet. Regnskogene i Atsinanana på Madagaskar, den arkeologiske byen Samarra i Irak, operahuset i Sydney, Karst i Kina, Bordeaux i Frankrike og gamlebyen på Korfu i Hellas er blant nykommerne. I tillegg til å ta opp 22 nye steder, ble Oryx-reservatet i Oman, som første sted i historien, fjernet fra den prestisjefylte listen.

Verdens lærerdag

I mange land har ikke barn mulighet til å gå på skolen eller tilegne seg grunnleggende lese- og skriveferdigheter fordi det ikke finnes nok kvalifiserte lærere. Dette har negative konsekvenser ikke bare for fremtiden til disse barna, men også for utviklingen av hele samfunnet. Dette fastslo UNESCOs generaldirektør under markeringen av Verdens lærerdag 5. oktober. Dagen markeres på samme dato hvert år. UNESCO anslår at verden vil trenge 18 millioner nye lærere innen 2015, og at Afrika alene vil trenge fire millioner, for å nå målet om å tilby grunnutdanning for alle barn. Mens utviklingslandene bekymrer seg over mangel på lærere og utstyr, har mange vestlige land store problemer med å rekruttere og beholde lærere.

Pressefrihetsprisen

UNESCO-Guillermo Cano World Press Freedom Prize 2007 gikk til den drepte, russiske journalisten Anna Politkovskaya. Politkovskaya markerte seg som en forkjemper for menneskerettigheter, og ble særlig kjent for de mange artiklene hun skrev om konflikten i Tjetjenia. Politkovskaya ble drept ved sitt hjem i Moskva i oktober 2006. UNESCO/Guillermo Cano-pressefrihetsprisen deles ut under Verdens pressefrihetsdag den 3. mai hvert år. Prisen, som ble delt ut for første gang i 1997, har fått navnet etter den colombianske redaktøren Guillermo Cano, som ble drept foran sin arbeidsplass.

Verdens hukommelse utvidet

38 dokumenter av "eksepsjonell verdi" ble ført inn på UNESCOs liste over Verdens hukommelse i 2007. Registeret over Verdens hukommelse (Memory of the World Register) består av dokumentarv som tilfredsstiller en rekke høye kriterier, og som har blitt utpekt av Den internasjonale rådgivende komitéen og godkjent av UNESCOs generaldirektør. Danmark fikk to nye dokumenter på listen, deriblant "El Primer Nueva Corónica y Buen Gobierno" - et 1200 siders manuskript som tar form som et brev til kong Philip den tredje av Spania, hvor han blir bedt om å gi makten tilbake til urbefolkningen i Peru. Også Sverige fikk to dokumenter inn på listen: Ingmar Bergman-arkivene og Alfred Nobel familiearkiver. De verdifulle Bergmann-arkivene viser 65 års kunstnerisk arbeid som filmskaperen selv donerte til Det svenske filminstituttet i 2002. Alfred Nobels familiearkiver dekker perioden mellom 1840 og 1900, og omhandler hovedsakelig Nobel-familiens industrielle og kommersielle aktiviteter i Russland. Programmet Verdens hukommelse ble lansert for 15 år siden, med formål om å bevare og digitalisere menneskehetens dokumentarv. Med støtte fra UNESCO har flere dusin arkiv-samlinger, tusenvis av meter med film og flere millioner sider av manuskripter, bøker og aviser blitt bevart.

UNESCO-kommisjonens regnskap for 2007

UNESCO-kommisjonens regnskap for 2007

	Bevilgning 2007	Regnskap 2007	Ikke disponert
Inntekter 1)			
Bevilgning for 2007	2000000		
Overført fra 2006	167000		
Andre tilskudd/ inntekter	0		
Utgifter 2)		1808844	
Aktiviteter inkl. reiseutgifter			
Resultat 3)	2167000	1808844	358186
Søkes overført til 2008 (5 %)	100000		

KOMMENTARER

1) Inntekter

Det ble bevilget kr 2 000 000 til kommisjonens aktiviteter i 2007. I tillegg ble det overført kr 167 000 fra 2006. Det var ikke eksterne inntekter eller bidrag til samarbeidstiltak i 2007.

2) Utgifter

Utgifter til UNESCO-kommisjonens aktiviteter og reiser har i 2007 fordelt seg som følger:

Aktiviteter	Budsjett	Inntekt	Regnskap	Avvik
Tverrfaglige tiltak, internasjonal aktivitet	50000		646	49354
Demokrati og Deltakelse, frokostmøter og Vårkonferansen 07	550000		499700	50330
Utdanning	100000		119246	-19246
Vitenskap	100000		61849	38151
Kultur	60000		29546	30454
Kommunikasjon	60000		27460	32540
Støtte til samarbeid og eksterne tiltak 3)	50000		80000	-30000
Informasjonsarbeid	120000		82876	37124
Driftsmidler	50000		56432	-6432
UNESCO-møter i Paris	330000		153764	176236
Samarbeidsmøter, nordiske og andre	150000		102482	47518
Kommisjonsmøter og gruppemøter	380000		314843	65157
Midler overført fra 2006	0	167000	0	167000
UNESCOs internasjonale skolenett (ASPnet)			280000	-280000
Overført Utdanningsdirektoratet	0			
Sum utgifter	2000000	167000	1808844	358186
RESULTAT / Søkes overført (5 %)				100000

3) Støtte til samarbeid og eksterne tiltak

Til tiltak i regi av andre som UNESCO-kommisjonen har

ønsket å støtte eller være medspiller i, er det utbetalt til sammen kr 185 000. Midlene er fordelt som følger:

Formål / Mottaker	Sum
Støtte til Verdens vanndag (NIVA)	20 000
Fotoprojekt om vannkonflikter (Calias Photo)	30 000
Markering av Mevlanaåret (Oslo kultur- og utdanningsforening)	10 000
Markering av 800-årsdagen for den persiskspråklige poeten Jalaluddin Rumi (Norske PEN / Albatross)	20 000
Filmprosjekt om flyktninger «Reisen til trygghet» (Norsk filmforbund)	30 000
Associated Schools Project network: Prosjektet «Gateway 2006 – 2008» (Gamlebyen skole)	75 000
SUM	185 000

4) Resultat og avvik

Årets resultat viser kr 358186 i ubrukte midler. 5 % av budsjetterte midler, dvs. kr 100 000, er søkt overført til 2008. Overskuddet skyldes i hovedsak kapasitetsproblemer

i sekretariatet, som førte til lavere aktivitet og dermed færre arrangementer enn forutsatt. I tillegg ble den internasjonale aktiviteten i kommisjonen lavere enn planlagt.

Norske ansatte og representanter i UNESCO

Medlemmer av Den norske UNESCO-kommisjonen pr. 31.12.07

Astrid Nøklebye Heiberg, leder
Professor dr.med. i psykiatri
Psykiatrisk institutt,
Universitetet i Oslo

Alvhild Hedstein, nestleder
Direktør for stiftelsen Miljømerking i Norge

Ellen Alfsen, direktør
Næringspolitikk og verdiskapning,
Norges Skog-eierforbund

Morten Edvardsen, styremedlem
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)

Ingjerd Egeberg, skuespiller

Eivind Hiis Hauge, professor
Institutt for fysikk, NTNU

Vigdis Lian, direktør
Norsk Filminstitutt

Eldrid Njøten Lyng, lektor
Røyken videregående skole

Jon Naustdalslid, instituttssjef
Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)

Morten Eriksen, seniorrådgiver
WWF Verdens Naturfond, Norge

Thor Gjermund Eriksen, redaktør
A-pressen Lokale Medier AS

Randi Ertesvåg, avdelingsdirektør
ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum)

Kristine Nystad, prorektor
Samisk Høyskole, Kautokeino

Harsha Ratnaweera, Prosjekt- og innovasjonsdirektør
Norsk institutt for Vannforskning (NIVA)

Francis Sejersted, professor
Institutt for Samfunnsforskning (ISF)

Nina Witoszek, forskningsleder
Senter for utvikling og miljø ved Universitetet i Oslo (SUM)

Norske ansatte ved UNESCO-kontorer og institutter

Toro Cesar, Head of local Office
UNESCO Cartagena

Kerstin Holst, Liaison Officer
UNESCO Liaison Office, Geneva

Edle Bugge Tenden, Assistant Programme Specialist
UNESCO, Hanoi

Dag Harald Johanssen, Assistant Director/ Director Administration
Abdus Salam International Centre for Theoretical Physics (ICTP), UNESCO Cat. 1. Institute

Norsk representasjon i mellomstatlige utvalg, råd og komitéer i UNESCO

EXECUTIVE BOARD:
Einar Steensnæs, norsk styrerepresentant og visepresident 2005-2009

WORLD HERITAGE COMMITTEE:
Nils Marstein, riksantikvar
medlem 2003-2007

INTERGOVERNMENTAL OCEANOGRAPHIC COMMISSION (IOC):
Peter M. Haugan, professor
Universitetet i Bergen, rådsmedlem

THE INTERNATIONAL BIOETHICS COMMITTEE (IBC):
Sissel Rogne, professor og direktør
i Bioteknologinemda, medlem 2006-2009

Norske ansatte ved UNESCOs hovedkvarter i Paris

Svein Helge Østtveit,
Coordinator Extrabudgetary Projects
Education Sector

Cecilie Golden,
Programme Specialist
Social and Human Sciences Sector

Amalie Reinholdt-Gauthier,
Senior Administrative Assistant
Natural Sciences Sector

Astrid Mørkved Gillett,
Functional Management Specialist
Sector for Administration

Jan Helge Solbakk, Chief of Section
Social and Human Science Sector

Sekretariatet for Den norske UNESCO-kommisjonen pr. 31.12.07

Stig Helge Pedersen,
avdelingsdirektør

Ellen Lange, generalsekretær
Mari Hareide, seniorrådgiver

Ingunn Kvisterøy, seniorrådgiver
Susanne Berg-Hansen, rådgiver

Youmna Erstad, rådgiver
Gerd-Hanne Fosen, seniorrådgiver

Halfdan Farstad, seniorrådgiver
Olaug Ronesen, konsulent

Annlaug Bråten, førstesekretær

Den norske delegasjon i Paris

Harald Neple, ambassadør
Ole Briseid, nestleder

Alf Vestrheim, 1. ambassadesekretær
Kristin Karlsen, assistent

Øvrige

NORDIC WORLD HERITAGE FOUNDATION
Kris Endresen, direktør

NORAD
Ragnhild Dybdahl, avdelingsdirektør

NORGES FORSKNINGSRÅD
Jan Haakonsen, spesialrådgiver

Kontaktpersoner og observatører i departementer og forvaltningsorganer

UTENRIKSDEPARTEMENTET
Linken Nymann Berrymann, rådgiver
Vara: Aslak Brun, underdirektør

KULTUR - OG KIRKE-DEPARTEMENTET
Åse Vølle, underdirektør
Vara: Kristine Wennberg, konsulent

MILJØVERNDEPARTEMENTET
Siri Kloster, rådgiver
Vara: Lise Asphaug, rådgiver

BARNE - OG LIKESTILLINGS-DEPARTEMENTET
Einar Saga, seniorrådgiver
Vara: Grethe Toresen, rådgiver

ARBEIDS- OG INKLUDERINGS-DEPARTEMENTET
Wenke Brenna, rådgiver
Vara: Rønnaug Eitrem

HELSE- OG OMSORGS-DEPARTEMENTET
Ole T. Andersen, avdelingsdirektør
Vara: Thor Erik Lindgren, seniorrådgiver

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Dankert Vedeler, avdelingsdirektør
Universitets- og høyskoleavdelingen
Olve Sørensen, rådgiver
Vara: Gro Beate Vige, rådgiver

Forskningsavdelingen
Vivil Valvik Haraldsen, rådgiver
Vara: Heidi Østbø Haugen, førstekonsulent

Utdanningsdirektoratet
Svein Kyrre Hamnes,
Norsk ASPnet koordinator
Vara: Erik Sandvik, seniorrådgiver

www.unesco.no

Den norske UNESCO-kommisjonen

Postadresse: Kunnskapsdepartementet, postboks 8119, 0032 Oslo • *Besøksadresse:* Akersgata 44, Y-blokka
E-post: natcom@unesco.no • *Telefon:* 22 24 70 55 • *Faks:* 22 24 27 32